

Distrakce v dopravě

Digitální technologie zasahují do mnoha oblastí života dnešních lidí, jednou z nich je řízení automobilu. Při řízení automobilu je klíčová pozornost řidiče, která bývá často narušena právě vlivem digitálních technologií. Distrakci lze definovat jako odvedení pozornosti od činností kritických pro bezpečné řízení směrem ke konkurenční činnosti. Takovými činnostmi mohou být např. konzumace jídla, nastavování rádia a používání mobilních telefonů za jízdy (Lee, 2008).

V dnešní době je distrakce uznávána jako významný problém bezpečnosti silničního provozu (Regan, 2008). V České republice představovalo nevěnování se řízení nejčtenější příčinu nehod motorových vozidel v roce 2021, tedy 19,8 % nehod z celkového počtu nehod způsobených řidiči motorových vozidel (Policejní prezidium České republiky, 2022). Používání mobilního telefonu během jízdy patřilo v roce 2021 mezi 2. nejčastěji evidovaný bodovaný přestupek s podílem 17,63 % z celkového počtu přestupků (Povinné ručení, 2022).

V bakalářské práci, která ověřovala platnost Teorie plánovaného chování Iceka Ajzena v souvislosti s distrakcí v dopravě, byly zjištěny 3 nejčastější typy nelegální manipulace s mobilním telefonem během řízení:

1. přijímání hovorů přes telefon nebo jiné mobilní zařízení (včetně hovoru přes hlasitý reproduktor);
2. manuální zadávání adresy do navigační aplikace na chytrém telefonu, který není připevněný k vozidlu;
3. čtení textových zpráv na mobilním zařízení (např. mobilní telefon)

(Králová, 2022).

V souvislosti s výše uvedenými informacemi nás zajímalo, zda u řidičů, kteří vykonávají tyto 3 nejčastější typy nelegální manipulace s mobilním telefonem, je vyšší výskyt přestupků týkajících se používání mobilu za volantem. Datová matice obsahuje odpovědi od 106 respondentů, které byly získány pro účely již zmíněné bakalářské práce. Do modelu jsme zahrnuli také regresory věk a pohlaví. Platnost modelu o vlivu 3 nejčastějších typů na výskyt přestupků byla ověřována pomocí logistické regrese, která pracuje s dichotomickou závislou proměnnou a spojitými či kategoriálními regresory. V našem modelu jsme použili tyto proměnné:

Závisle proměnná

- Odpověď na otázku, zda byl jedinec v minulosti pokutován za používání mobilu za volantem. Jedničkou byla kódována pozitivní odpověď, tzn. že řidič byl pokutován za používání mobilu za volantem. Nulou byla kódována odpověď negativní, tzn. že jedinec pokutovaný nebyl.

Regresory

1. Pohlaví – nulou byly kódovány ženy, jedničkou muži
2. Věk – tento regresor nabýval hodnot od 19 do 30
3. Odpověď na otázku, jak často v průměru provádí tuto činnost při řízení vozidla: přijímání hovorů přes telefon nebo jiné mobilní zařízení (včetně hovoru přes hlasitý reproduktor).
4. Odpověď na otázku, jak často v průměru provádí tuto činnost při řízení vozidla: manuální zadávání adresy do navigační aplikace na chytrém telefonu, který není připevněný k vozidlu.
5. Odpověď na otázku, jak často v průměru provádí tuto činnost při řízení vozidla: čtení textových zpráv na mobilním zařízení (např. mobilní telefon).

V případě regresorů 3, 4 a 5 mohl respondent odpovídat pomocí pětibodové Likertovy škály od nikdy, málokdy, občas, často po velmi často, která byla poté kódována následujícím způsobem: nikdy = 1, málokdy = 2, občas = 3, často = 4, velmi často = 5.

Ověření statistické významnosti jsme zjistili pomocí Waldovy statistiky, která nepotvrdila signifikantní efekt u žádného z regresorů.

Regresory	Waldova statistika	p-hodnota	Poměr šance
Pohlaví	2,906e ⁻⁵	0,996	6,766e ⁻⁹
Věk	1,39	0,237	0,470
Přijímání hovorů	1,63	0,202	0,210
Navigace	3,015	0,082	8,649
Čtení zpráv	0,561	0,454	1,814

Tabulka 1: Test statistické významnosti regresorů

Dle statistiky Nagelkerke R^2 vysvětluje tento model 39,2 % rozptylu. Nicméně p-hodnota celého modelu vyšla $p < 0,081$, z toho lze vyvodit, že neexistuje významný vztah mezi závislou proměnnou a regresory.

Použitá literatura

Králová, A. (2022). *Smartphony a distrakce v dopravě* [Nepublikovaná bakalářská práce]. Univerzita Palackého v Olomouci.

Lee, C., & Abdel-Aty, M. (2008). Presence of passengers: does it increase or reduce driver's crash potential?. *Accident Analysis & Prevention*, 40(5), 1703-1712.
doi.org/10.1016/j.aap.2008.06.006

Policejní prezidium České republiky. (2022, 6. ledna). *Informace o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice v roce 2022*. Získáno z <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Povinné ručení. (2022, 28. července). *Pokuty za rychlost se v Česku udělují nejčastěji*. Získáno z <https://www.povinne-ruceni.com/clanky/pokuty-za-rychlost-se-v-cesku-udeluji-nejcastěji/>

Regan, M. A., Lee, J. D., & Young, K. (2008). *Driver distraction: Theory, effects, and mitigation*. CRC press. doi.org/10.1201/9781420007497

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=119>